

2012-08-16

Frågor och svar om nya älgförvaltningen

Mot bakgrund av att såväl länsstyrelser som företrädare för intresseorganisationer framfört önskemål om vägledning där lagstiftningen inte klart uttalar hur gällande lagstiftning bör tillämpas har Naturvårdsverket beslutat att utarbeta denna vägledning i form av frågor och svar.

Med jaktlagen avses jaktlag (1987:259), med jaktförordningen jaktförordning (1987:905) med NFS 2011:7 avses Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort.

När ett Älgförvaltningsområdes eller Älgskötselområdes areal ökas eller minskas med mera än 10 % bör en ny förvaltningsplan respektive älgskötselplan utarbetas.

1. Registrering och avregistrering av älgjaktområden (älgskötselområde eller licensområde)

- a) Kan ett älgjaktområde registrera fastigheter som inte ligger i direkt anslutning?

Ja, enligt 12 § första stycket NFS 2011:7 kan fastigheter som inte angränsar till varandra registreras som ett älgjaktområde, förutsatt att de ligger inom samma älgförvaltningsområde och att jakträtten innehas av samma jakträttsinnehavare. Av detta följer att såväl ett älgskötselområde (ÄSO) som ett licensområde kan registreras som ett älgjaktområde även då del av marken inte gränsar till den övriga delen av marken.

- b) Vid bildande av ett nytt licensområde, ställs det några krav avseende storlek eller begränsningar avseende antal fastigheter?

För att få bilda ett nytt licensområde av flera fastigheter bör dessa ligga inom samma älgförvaltningsområde. Vidare ska fastigheterna tillsammans uppfylla kraven om minsta areal för tilldelning av en kalv (enligt länsstyrelsens beslut) och i övrigt vara lämpade för älgjakt enligt 33 § jaktlagen.

- c) Kan ett befintligt älgjaktområde vara registrerat i ett älgförvaltningsområde trots att en liten del ligger utanför älgförvaltningsområdets gräns?

Ja, länsstyrelsen får enligt 8 § NFS 2011:7 pröva ansökan om registrering av ett älgjaktområde som helt eller till större delen ligger inom älgförvaltningsområdet. Enligt proposition 2009/10:239 ska befintliga älgskötselområden i möjligaste mån finnas kvar om länsstyrelsen finner det lämpligt och om det kan antas att lösningen är långsiktig (se exempelvis s. 25-26 i nämnda proposition).

- d) Hur hanteras ett älgskötselområde som är registrerat i ett län med huvuddelen av marken (ca 80 %) i länet men omfattar marker som är belägna som öar i angränsande län och sedan tidigare ”medregistrerad” i älgskötselområdet. Frågan grundar sig på att mark i andra län, som legat nära en länsgräns och varit sammanhängande med älgskötselområdet på andra sidan gränsen, tidigare år har tillåtits registreras i ett och samma älgskötselområde. Vilken paragraf stöder man sig på om man ska avregistrera dessa fastigheter och går beslutet att överklaga?

Länsstyrelsen kan besluta om att avregistrera områden utanför älgförvaltningsområdet enligt 15 § NFS 2011:7. Är marken/markerna belägen i annat län bör samråd ske med berört län. Beslutet kan överklagas.

- e) Av 15 § NFS 2011:7 framgår det att länsstyrelsen får avregistrera älgskötselområden vid utebliven anmälan om jaktresultat. Hur det är med licensområden?

Det finns ingen möjlighet att avregistrera licensområden på grund av utebliven anmälan om resultat. Det bör dock noteras att jaktresultatet, enligt 5 a § andra stycket jaktförordningen, ska anmälas inom två veckor efter jakttidens utgång.

- f) Vad händer om en så kallad storlicens/samlicens inte ansöker om registrering som älgskötselområde?

Om storlicens/samlicens inte ansökt om ändrad registrering ska länsstyrelsen registrera området som licensområde. Ett område som har registrerats som storlicens/samlicens (licensområde) enligt 33 § jaktlagen i dess äldre lydelse

ska utan ansökan registreras av länsstyrelsen som licensområde enligt 33 § första stycket, om området är av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt och medger en avskjutning av minst en älgkalv om året. Detta följer av andra punkten i övergångsbestämmelserna till 33 § (SFS 2010:2001 (ändringar i jaktlagen)) i jaktlagen.

- g) Hur ska man göra med ett område som både är kronhjortsskötselområde registrerat i ett län (där större delen är beläget) och älgskötselområde registrerat i ett annat län (på grund av att älgförvaltningsområdet har större delen av marken belägen i, och registrerat i, grannlandet)?

Kronhjortsskötselområden kvarstår i de län de är registrerade. Dessa omfattas inte av reglerna för älgförvaltningsområden.

2. Rätten till fälld älg

- a) Vem tillfaller en påskjuten älg som går in på mark där den är fredad nu när Naturvårdsverkets allmänna råd 96:2 Rätten till fälld älg och fallvilt av älg har upphört att gälla?

Älgen är då statens vilt enligt 33 § jaktförordningen (när älgen är fredad) och polisen beslutar om eventuell försäljning. Den som tillgodogör sig älgen betalar fällavgift enligt § 34 NFS 2011:7.

- b) Var regleras rätten till fälld älg nu när allmänna råd 96:2 har upphört att gälla?

Avräkning av påskjuten och skadad älg regleras i 39 § NFS 2011:7. Rätt att tillgodogöra sig vilt och jakträtten regleras i jaktlagens 10 §. Fredad älg (då jakttid saknas för älg såväl då jakttiden är slut som att tilldelning är förbrukad) tillfaller staten enligt jaktförordningen 33 § andra stycket. Vid eftersök av älg som varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon tillfaller älgen jakträttshavaren enligt 34 § jaktförordningen andra stycket: *”Om en älg eller hjort har skadats av någon annan orsak än påskjutning och till följd av detta dött eller avlivats under fredningstid, får djuret behållas av jakträttshavaren, om denne har hjälpt till med att vid behov spåra och avliva djuret eller ta hand om det. Inom ett viltvårdsområde där jakt efter älg eller hjort sker gemensamt får dock viltvårdsområdesföreningen behålla sådant vilt på villkor som anges i andra stycket”*.

Se vidare 36 § NFS 2010:9 (ändringar i NFS 2002:18).

- c) En vuxen älg påskjuts av ett jaktlag i ett älgjaktområde. Älgen går ut ur området och avfångas/påträffas död i: i.) ett älgskötselområde ii.) ett licensområde iii.) på oregistrerad mark. Vem tillfaller då älgen?

- i. Älgskötselområdet kan komma överens om vem som ska ta älgen. I annat fall (vid oenighet) tillfaller älgen jakträttshavaren där älgen faller enligt 10 § jaktlagen.
- ii. Licensområdet får behålla älgen om de har vuxen älg kvar på tilldelningen, annars tillfaller älgen staten.
- iii. Älgen tillfaller staten.

Den som tillgodogör sig älgen enligt 34 § andra stycket NFS 2011:7 betalar fällavgiften och räknar av älgen. Påskjutande jaktlag avräknar en älg enligt 39 § NFS 2011:7.

3. Mall

- a) Finns det en mall för älgförvaltningsplan att hämta någonstans?

I bilaga 1 till NFS 2011:7 finns mallen Älgförvaltningsplan för älgförvaltningsområde. På Naturvårdsverkets hemsida finns mall för både älgförvaltningsplan och älgskötselområdesplan. Sannolikt kommer de även att ingå som en del i IT-stödet för älgförvaltningen.

4. Avgifter

- a) Behöver fällavgift betalas för älg som fålls i samband med skydds jakt?

Ja, enligt 52 b § jaktförordningen ska jakträttshavaren betala avgift för älg som fålls. Enligt 34 § NFS 2011:7 ska avgift betalas av den som har rätt att tillgodogöra sig älgen. Undantag gäller i de fall länsstyrelsen beslutar om befrielse enligt 33 § NFS 2011:7 sista stycket om förutsättning enligt 35-37 §§ (samma föreskrift) föreligger.

- b) Kan länsstyrelsen besluta om att inte ta ut någon fällavgift för kalv?

Nej, enligt 52 b § jaktförordningen ska jakträttshavaren betala en avgift som fastställs av länsstyrelsen för en fålld älg. Avgiften måste vara mer än 0 kr.

- c) Tar länsstyrelsen ut någon avgift av den som vill "gå ur" ett älgskötselområde ?

Länsstyrelsen tar inte ut någon avgift för den som vill lämna ett älgskötselområde, om inte området samtidigt ansöker om registrering av ett eget/nytt älgjaksområde.

Om det ”resterande” älgskötselområdet behöver betala registreringsavgift i dessa fall beslutas av respektive länsstyrelse utifrån vilken arbetsinsats som krävs av länsstyrelsen för ändringen av det tidigare registreringsbeslutet. I de fall en större mark lämnar ett älgskötselområde krävs det som regel en ny älgskötselplan vilket medför ett arbete som motiverar ny avgift/omregistrering.

Ansökan om att registrera ett älgjaktsområde kostar 2 300 kr enligt 32 § NFS 2011:7.

- d) Ska registreringsavgift tas ut för områden som går samman för att få licensområde enligt nya reglerna?

I övergången till det nya förvaltningssystemet ska länsstyrelsen enligt sista stycket andra punkten i övergångsbestämmelserna i jaktlagen utföra följande. ”Ett område som har registrerats som licensområde enligt 33 § i dess äldre lydelse ska utan ansökan registreras som licensområde enligt 33§ första stycket om området är av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt och medger en avskjutning av minst en älgkalv om året.” Det är under 2012 respektive länsstyrelsens ställningstagande om det finns underlag att utan ansökan sammanföra ett eller flera tidigare E- och/eller B-områden till ett jaktområde.

- e) Vad gäller för avgift för registrering av älgskötselområde? Om ett eller flera licensområden bildar ett nytt älgskötselområde, ska de då betala 2 300 kr?

Om något av licensområdena ingår ansökan ska 2300 kr betalas enligt 32 § NFS 2011:7. Ansluter de sig till befintligt ÄSO utgår ingen avgift. Vidare står det i samma paragraf ”Avgift ska inte heller betalas vid registrering av ett älgskötselområde om ett eller flera tidigare registrerade licensområden överförs till ett sådant, eller vid länsstyrelsens beslut om ändrad registrering vid avregistrering av ett älgjaktområde utan ansökan.”

5. Ansvar

- a) Vad ansvarar länsstyrelsen för?

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för rättssäkerhet och ekonomi. Länsstyrelsen beslutar om att inrätta älgförvaltningsområden, Länsstyrelsen utser ledamöter till älgförvaltningsgrupperna efter förslag från markägarnas och jägarnas organisationer. Länsstyrelsen ansvarar för att registrera älgjaktsområden (älgskötselområden och licensområden).

Länsstyrelsen godkänner älgförvaltningsplaner (18 § NFS 2011:7), fastställer älgskötselplaner (27 § NFS 2011:7) samt beslutar om jakttider och arealgränser för licensområden.

Vidare ska Länsstyrelsen regelbundet och minst vart tredje år göra en översyn av älgskötselplanerna och vid behov vidta åtgärder.

b) Vad ansvarar viltförvaltningsdelegationen för?

Viltförvaltningsdelegationen ansvarar för att ta fram, och beslutar om, övergripande mål/riktlinjer för älgförvaltningen i länet enligt 3 § förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer.

Viltförvaltningsdelegationen bör besluta om riktlinjer för jakttider och fällavgifter.

Vidare bör Viltförvaltningsdelegationen granska älgförvaltningsplaner i enlighet med fastställda riktlinjer.

c) Vad ansvarar ett älgskötselområde för?

Ett älgskötselområde (ÄSO) ansvarar för att ta fram en älgskötselplan, göra årliga uppföljningar, eventuella åtgärder och revideringar.

ÄSO ska även hålla årliga protokollförda samråd med fastighetsägare, jakträttshavare och viltvårdsområdesföreningar inom ÄSO. Vidare ska ÄSO delta i älgförvaltningsområdets samråd och även delta i inventeringar.

d) Vad ansvarar älgförvaltningsgruppen för?

Älgförvaltningsgruppen (ÄFG) ansvarar för att ta fram en älgförvaltningsplan (ÄFP) för älgförvaltningsområdet (ÄFO). ÄFG ska föreslå avskjutning utifrån bl a fodertillgång och skadenivåer på skog samt föreslå, inhämta, sammanställa och analysera inventeringar av älg. ÄFG ansvarar för uppföljning av ÄFP och samordning inom ÄFO. ÄFG ska hålla årliga samråd med områdets ÄSO. Gruppen ska även yttra sig över älgskötselplaner och föreslå arealgränser för licensområdenas tilldelning till länsstyrelsen. Gruppen ska även vid behov yttra sig i skyddsjaktsärenden till länsstyrelsen.

6. Överklagande av beslut

a) Kan principbeslut om minimiareal för licensområde överklagas?

Om viltförvaltningsdelegationen tagit fram riktlinjer så kan dessa inte överklagas. Först när ett enskilt licensområde får ett beslut från länsstyrelsen om registrering kan det överklagas av den som är berörd.

b) Kan besluten om tilldelning av älg överklagas? Var framgår det i så fall?

Beslut om tilldelning av älg fattas med stöd av 33 § jaktlagen. Länsstyrelsens beslut om tilldelning med stöd av 33 § får inte överklagas enligt 54 § jaktlagen.

c) Kan länsstyrelsens beslut om förordnande av ledamöter till älgförvaltningsgrupperna överklagas? Kan beslut om älgförvaltningsområden överklagas?

Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Ett överklagande ska vara ställt till Naturvårdsverket men lämnas in till länsstyrelsen som gör en prövning om överklagandet kommit in i rätt tid. Om överklagandet har kommit in i rätt tid överlämnar länsstyrelsen överklagandet till Naturvårdsverket för prövning.

d) Kan en intresseorganisation överklaga beslutet om inrättande av ÄFO?

Se svar till fråga c). Frågan om en intresseorganisation har rätt att klaga på ett beslut avgörs av överprövande myndighet i varje enskilt fall.

e) Kan beslut om jakttider överklagas?

Ja, enligt 58 § 3. jaktförordningen kan beslut om jakttider överklagas till Naturvårdsverket.

f) Kan beslut om fällavgifter överklagas?

Ja, enligt 58 § 3. jaktförordningen kan beslut om fällavgifter överklagas till Naturvårdsverket.

7. Övriga frågor

a) Vad händer om en ledamot i en älgförvaltningsgrupp (ÄFG) avgår?

Om en ledamot i en ÄFG avgår ska länsstyrelsen, enligt 23 § NFS 2011:7, utse en ny ledamot för återstoden av uppdragstiden. Av 3 d § jaktförordningen (1987:905) framgår vilka som av länsstyrelsen ska utses att ingå i en ÄFG. Vidare bör säkerställas att den nya ledamoten får nödvändig utbildning och tillgång till det underlag som framtagits/utarbetats av ÄFG det senaste året.

- b) Krävs stadgar för ett älgskötselområde och vilken status har dessa?

Det finns inget krav på stadgar men de flesta älgskötselområdena har stadgar/"regler" som hanterar hur verksamheten internt ska bedrivas. Stadgar har ingen juridisk giltighet utanför älgskötselområdet, dvs. det går inte att hindra någon från att gå ur älgskötselområdet även om det skulle "strida mot stadgarna" eller utesluta någon som bryter mot interna avskjutningsregler. Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas prövning är offentligrättslig vilket innebär att Naturvårdsverket inte har möjlighet att ta ställning till den civilrättsliga frågan om någon bryter mot älgskötselområdets stadgar (regler). ÄSO ska heller inte skicka in kopia av stadgarna/reglerna till länsstyrelsen (till skillnad mot vad som gäller för ett viltvårdsområde (VVO)).

Myndigheterna berörs endast om det föreligger jaktbrott eller misstanke om jaktbrott. Erfarenhetsmässigt kan det dock konstateras att det är viktigt att komma överens om hur jakten ska bedrivas inom ÄSO varför stadgar underlättar arbetet.

- c) Kan länsstyrelsen föreskriva om krav på licensområdena att delta i inventeringar och samråd?

Nej, även om det är önskvärt och värdefullt särskilt avseende större licensområden.

- d) Vilka är de särskilda skäl enligt 45 § tredje stycket NFS 2011:7 som länsstyrelsen kan använda för beslut?

Exempelvis kan länsstyrelsen besluta att enbart älgkalv får fällas på avgränsad del av licensområdet.

- e) Kan älgförvaltningsgruppen besluta om avlysningsjakt på kalv för licensområden?

Nej. Älgförvaltningsgruppen kan däremot årligen föreslå arealgränser till länsstyrelsen för att reglera uttaget på licensområden.

- f) Är ett älgskötselområde skyldigt att lämna in en deklARATION avseende ekonomiska förehavanden?

Om Skatteverket begär in redovisning av ÄSO ekonomiska omfattning och transaktioner finns inga undantag för ÄSO.

g) Kan en person sitta i flera älgförvaltningsgrupper?

Den nya älgförvaltningen med ekosystembaserad lokal förvaltning bygger i grunden på lokal kunskap och förankring. Därtill kräver uppdraget som ledamot i en älgförvaltningsgrupp mycket tid varför Naturvårdsverket anser att det inte är orimligt att länsstyrelsen begränsar antalet älgförvaltningsgrupper en ledamot är ledamot i.

h) Kan en person sitta i både viltförvaltningsdelegationen (VFD) och en älgförvaltningsgrupp (ÄFG)?

Normalt ska VFD endast besluta i övergripande frågor och inte i enskilda fall och då föreligger normalt ingen jävssituation. Riskerna för en jävssituation kan bli aktuell om en person sitter i en VFD som ska ta ställning till exempelvis en älgförvaltningsplan från aktuellt område där personen är aktiv. Problemet kan hanteras genom att personen inte deltar i ärenden som rör det "egna" ÄFOt.

Detsamma måste anses gälla för en företrädare för ett ÄSO som samtidigt är ledamot i en älgförvaltningsgrupp för ÄFO där ÄSO ingår.

i) Hur kommer arealgränsen för kalv respektive vuxen älg att tillämpas?

Beroende på vad länsstyrelsen beslutar om för minsta areal för licensområde tilldelas först kalv och därefter vuxen älg utifrån beslutade arealgränser. Första tilldelningen inom ett licensområde ska vara en årskalv enligt 45 § NFS 2011:7. Beroende på älgstammens sammansättning och exempelvis rovdjurstäthet (totala påverkan av i första hand varg och björn) kan älgförvaltningsgruppen föreslå olika tilldelningsprinciper, i varje fall vissa år.

j) Om älgförvaltningsgruppens ordförande inte är närvarande och röstning ska ske är det då möjligt att någon från markägarsidan går in i hans ställe och därvid har utslagsröst?

Ja, om ordföranden utser någon i sitt ställe kan denna ha utslagsröst vid ett röstningsförfarande.